

Sociální patologie

sociálně patologické jevy

- Variabilní škála jevů, které vnímáme jako nechtěné, nežádoucí, nepřijatelné...
- Sociálně patologický jev reprezentuje jistou míru rizika a společenské nebezpečnosti.
- Nárůst nežádoucích jevů by mohl znamenat riziko ohrožení pro fungování celé společnosti
- Sociální patologie se zabývá zákonitostmi takových projevů chování, které společnost hodnotí jako nežádoucí, protože porušují její sociální, morální, právní normy.

Míra společenské závažnosti poruch chování , sociálně patologických jevů

1. Disociální (dificilní)- spíše dílčí a krátkodobé výstřelky v chování jedinců, často typické pro věkové skupiny, příslušníky subkultur, obvykle na hranici normy a patologie.
2. Asociální (delikvence) –výrazně patologické jevy, v rozporu se společenskou morálkou, ještě nedosahují intenzity ničení společenských hodnot, jedinec se vylučuje ze společnosti ale aktivně proti ní nevystupuje (alkoholismus, tetování, piercing...)
3. Antisociální (kriminalita)– projevy porušují normy společnosti, jsou ničeny hodnoty...

sociální patologie - sociální deviace, deviace pozitivní a deviace negativní

- Sociální deviace (z lat. deviatio =odchylka, úchylka) je definována jako způsob jednání, které není konformní vůči společenské normě, akceptované většinou populací. Sociální deviace je narušení jakékoliv sociální normy.
- Deviace je obecně odchylka od normální struktury či funkce.
- Na rozdíl od sociální patologie je deviace hodnotově a emocionálně neutrální.

Sociální deviace, toleranční limit, objektivní deviace

- V každém sociálním prostředí existuje nepsaný toleranční limit – míra variability snášlivosti k chování a dodržování norem druhými jednotlivci.
- Koncepce objektivní deviace
 - (A) opakovatelnost porušování normy v čase a v různých teritoriích
 - (B) hromadnost
 - (C) společenská závažnost
 - (D) etiologická identita

sociální dezorganizace

- Je chápána jako narušení a rozklad systému norem společnosti (Chicagská škola – ekologický a urbanistický přístup).
- V současnosti se zaměřujeme spíše na jedince a etiologii jeho deviantního chování.
- Koncepce sociální dezorganizace poukazuje na širší společenské aspekty příčin vzniku patologických jevů.

sociální patologie v interdisciplinárních souvislostech

- Absolutistický přístup – „normy jsou absolutně jednoznačné a srozumitelné“
- Moralizující přístup (morální nedevidanti, nemorální devianti)
- Medicínský přístup- nemoc společnosti ?
- Statistický přístup „kvantita versus kvalita“
- Relativistický přístup – pouze v kontextu?

- Sociální patologie je souhrnným označením nezdravých, abnormálních, obecně nežádoucích společenských jevů. Sociálně patologické jevy jsou vždy pro jedince a společnost negativní, což v případě sociálních deviací vždy neplatí.
- Příklady sociálně patologických jevů, sociálních deviací a příčin sociální dezorganizace.
- Teorie kladoucí důraz na devianta, situační teorie, teorie konjunktivní.
- Společenská reakce ochranná, nápravná, varování, restrikce...

Normalita a abnormalita / přijatelné, chtěné, žádoucí vzorce chování nebo nikoliv

1. Různé přístupy vysvětlující normalitu a abnormalitu

2. Obtížnost vymezení normality

- Norma (modely neuvědomované a uvědomované)

- Normalita

- Otázky subjektivní konformity (pozitivní/negativní - formální/neformální)

Teoretická východiska pojetí normality

- Statistické pojetí normality

- Sociokulturní norma

Norma skupiny – mediální norma – funkční pojetí

- Říct, co je ve společnosti normální a co již není, je obtížné.
- Hranice normy je pohyblivá, normalita může být posuzována podle různých kritérií.
- Vymezení normy může být závislé na mnoha faktorech: četnosti, intenzitě, míře odchylky...
- Norma je sociokulturně podmíněna, mění se v čase, vlivem společenského vývoje...

Zdroje a příčiny sociálně patologických jevů

- Kriminalita – zločinnost, je trestné nebo kriminální chování, spáchané ve společnosti v určitém čase. Závažnost trestného činu.
- Kriminalita zjevná, kriminalita skrytá, indexové zločiny, profesionální zločiny, organizované zločiny, zločiny bílých límečků, zločiny bez obětí
- Teorie vysvětlující příčiny kriminality-biologické a psychologické, multifaktoriální
- Sociologické přístupy: strukturální (Durkheim, Merton) a funkcionální, konfliktní (Chambliss) a interpretativní (Sutherland) teorie deviace.

Teorie příčin sociální patologie

- Teorie jež předpokládá existenci určitých typů lidí, kteří mají tendenci volit chování mimo společenské normy
- Teorie situační – určité sociální situace navozují možnost vzniku a rozvoje sociální deviace
- Teorie konjunktivní – jedná se o kombinaci obou předchozích přístupů.

Teorie zdrojů sociální patologie

- Biologicko – psychologické teorie v přístupech (antropometrie, mentální schopnosti, genetické a adopční studie...)
- Sociálně psychologické (teorie sociálního učení, teorie charakteru a temperamentu, teorie odlišného kognitivního stylu)
- Sociologické teorie (teorie kulturního přenosu, teorie diferenciální asociace, teorie anomie, teorie subkultur, teorie etiketizace)

Agresivita a násilí jako sociálně patologický jev

- Trend výskytu agresivních forem chování
- Agresivita je spontánní pudová tendence??
Agrese-nepřátelství, útok vůči osobě, předmětu, překážce při uspokojování potřeby, agresivita otevřená, potlačená, ritualizovaná, symbolizovaná –potrava, teritorium, sebeobrana, sex
- Agresivita je reakce na frustraci???
- Agresivita a násilí je manifestní, pozorovatelné chování, vedené s úmyslem poškodit jiný organizmus nebo věc.

Agresivní chování z hlediska sociální patologie

- Definujeme jako porušení sociálních norem, jako chování omezující práva a narušující integritu sociálního okolí
- Pozorovatelné epizodické chování s různou latencí
- Agresivita jako symptom
- Agresivita jako tendence
- Agrese jako reálný projev takového jednání

Agresivita a násilí

- Agresivita, násilí, hostilita, asertivita, druhy a příčiny agresivity, společenské důsledky agresivity a násilí, sledování násilí a vandalizmus
- Druhy agresivity (zlostná, instrumentální, spontánní, predátorní, ideologická)
- Příčiny agresivity a násilí (biologické, sociokulturní)
- Sociální aspekty spojené s agresivitou a násilím
- Prevence a možnosti snižování agresivity